

Nr 388

Av fru Kristensson och fröken Karlsson, *angående efterlevandeskyddet för make och barn.*

Lagstiftningen om försäkring för allmän tilläggspension är komplicerad. Det vore orimligt att begära att bestämmelserna redan från början skulle ha blivit invändningsfria. En riktpunkt för lagstiftningen borde emellertid under alla förhållanden vara att pensionssystemet utformas lika för alla arbetstagare, män som kvinnor, varvid lika avgifter bör ge lika förmåner.

Så är emellertid inte fallet. Å ena sidan utgår änke- men ej änklingspension, å den andra sidan är barnpension efter manlig arbetstagare oförmånligare än efter kvinnlig.

Vid sin behandling av propositionen med förslag till lag om allmän försäkring uttalade riksdagen år 1962, att de synpunkter som anförts i motion II: 782 angående tudelning i pensionshänseende borde bli föremål för närmare överväganden. Andra lagutskottet uttalade, att de närmare konsekvenserna av en sådan samordning förtjänade övervägas då den möjligen kunde innebära lösningen av en del problem som var svåra att komma till rätta med. Sålunda skulle inom tilläggspensioneringens ram en tudelningsregel kunna göra pensioner för efterlevande make obehövlige. Därmed skulle också problemet om rätt till änkepension för frånskilda kvinnor delvis bortfalla.

Pensionsförsäkringskommittén har fått i uppdrag att bl. a. överväga de förslag som framlagts i ovannämnda motion. Härvid måste det framstå som angeläget att en omprövning sker av efterlevandeskyddet i pensionssystemet i vad avser såväl pension till efterlevande eller frånskild make som till barn.

För människor i det nutida samhället ter det sig alltmer omotiverat att fem års äktenskap skall kvalificera till livstids pension. Ju vanligare det blir att både män och kvinnor är förvärvsarbetande, desto mer omotiverat ter sig en generell pensionsrätt till efterlevande make.

Vad därefter frågan om barnpension beträffar borde det vara självklart, att samma bestämmelser skall gälla för såväl manlig som kvinnlig arbetstagare. För närvarande gäller följande: Om manlig arbetstagare avlider och efterlämnar änka och ett barn får barnet 15 % av pensionsbeloppet. Detta procenttal ökas med 10 för varje efterföljande barn. Barn till kvinnlig arbetstagare får vid dennas dödsfall oberoende av om fadern lever eller icke 40 % av pensionsbeloppet. Även detta procenttal ökas med 10 för varje efterföljande barn.

Utan att kunna framlägga något konkret förslag till ändrade regler vill vi endast framföra några principiella synpunkter vilka kan förtjäna att närmare prövas. Principen för pensionssystemet bör enligt vår mening vara att skydda minderåriga och åldringar. Människor i arbetsför ålder bör däremot ej uppbära pension annat än såsom eventuell förtidspension eller dylikt. Det bör därför uppställas krav på att efterlevande make skall ha uppnått en viss ålder för att äga rätt att uppbära efterlevandepension.

Emellertid finns det otvivelaktigt kvinnor som av olika skäl ej kan ha förvärvsarbete under äktenskapets bestånd och för vilka med nuvarande bestämmelser inte finns möjlighet att förvärva egen pensionsrätt eller i varje fall rätt till hel pension. Det är därför omöjligt att med omedelbar verkan genomföra sådana ändringar i pensionssystemet som här ifrågasatts. Man måste, även vid en genomförd tudelning, räkna med en relativt lång övergångstid för att arbetstagarna successivt skall kunna växa in i detsamma. Övergångsanordningen synes bl. a. böra bestå i att man undan för undan höjer den åldersgräns från och med vilken änke- respektive änklingspensionen skall utgå. Det torde höra ankomma på pensionsförsäkringskommittén att bedöma hur övergångsbestämmelserna skall utformas.

Vad angår minderåriga barn anser vi att dessa bör medges pension med belopp av sådan storlek att de kan täcka även en stor del av kostnaderna för vårdsnaden av barnen. Även i detta avseende bör således en omprövning äga rum av nuvarande bestämmelser. Ett uppskjutande av pension till efterlevande make bör således kompletteras med förslag om rätt avsevärd höjning av barnpensionsbeloppen.

Enligt vår uppfattning bör pensionsförsäkringskommittén få i uppdrag att verkställa en översyn av efterlevandeskyddets utformning i lagen om allmän tilläggspension i enlighet med vad i motionen föreslås.

Med stöd av ovanstående hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att förevarande motion rörande efterlevandeskyddet för make och barn måtte överlämnas till pensionsförsäkringskommittén att beaktas vid fullgörandet av kommitténs uppdrag.

Stockholm den 24 januari 1964

Astrid Kristensson

Eva Karlsson
